

درسنامه + تست

علوم و فنون ادبی

واقعاً جامع کنکور

محمدرضا لمسه‌چی، علی عطری
سیدر حیم میرعمادی
همکار تألیف: عماد فیض‌آبادی

ویژه کنکور

۱۴۰۵

★★★★★

دوست عزیزم سلام:

با توجه به اینکه هر سال تغییرات هدفمندی در کتاب‌های واقعاً جامع صورت می‌گیرد تا کتاب از نظر محتوایی ارتقا پیدا کند و پاسخگوی نیازهای مخاطبین باشد، امسال هم در ویرایش جدید کتاب با دستی پر اومدیم تا شما رو با ویژگی‌های جدید که اینجا نوشتیم شگفت‌زده کنیم:

سوپر اپلیکیشن مهرماه:

امکان پاسخگویی به تست‌های کتاب در پاسخ‌برگ‌های الکترونیکی
ساخت کارنامه، گزارش‌گیری و تحلیل وضعیت پاسخگویی به سؤالات
ارائه گزارش تست‌های غلط و نزده برای رفع اشکال
تعیین وضعیت پاسخ‌گویی هر تست در مقایسه با سایر داوطلبان
امکان ساخت و برگزاری آزمون از تمامی سؤالات کتاب جامع
گزارش تجمیعی از وضعیت پاسخ‌گویی در هر درس کتاب و امکان مقایسه درس‌ها با هم
امکان ایجاد کلاس برای ارائه تکلیف و ساخت آزمون هماهنگ (ویژه دبیران و مشاوران)
امکان ارسال تکالیف انجام‌شده توسط دانش‌آموزان برای دبیر و مشاور (ویژه دبیران و مشاوران)
حل ویدیویی سؤالات تألیفی و کنکورها و فیلم‌ها و پادکست‌های آموزشی و مشاوره

پوستر برگ برنده:

جمع‌بندی عالی از مهم‌ترین و کاربردی‌ترین نکات کنکور سراسری
قابل استفاده در دوران جمع‌بندی و مرورهای لحظه آخری

+ تغییرات محتوایی:

اضافه شدن سؤالات کنکورهای اخیر در کتاب و سوپر اپلیکیشن مهرماه
طراحی سؤالات Level up بر اساس آخرین رویکرد سؤالات کنکور

برای دریافت سوپر اپلیکیشن
مهرماه اسکن کنید.

تشبیه

خب، خب، خب، اینم از مهم‌ترین آرایه کنکوره. این آرایه از اول شعر فارسی تا الان تو همه دوره‌ها و سبک‌ها فعال بوده. یافتن تشبیه، به چیزی مثل اختراع چرخ بوده. عملاً شعر رو همین تشبیه راه انداخته. پس تو تست ترکیبی، آرایه تشبیه، آرایه کم‌کاربرد نیست که بخوای باهات راحت رد گزینه کنی اما طراحای کنکور معمولاً سؤالاً رو به جوری میدن که بالاخره به تشبیه نیاز پیدا کنی. تشبیه پایه آرایه استعاره هم هست که اونم جزء مهم‌ترین آرایه‌های کنکوره: پس باید حسایی یادش بگیری.

تست تکی از تشبیه؟ از اونجایی که تشبیه خیلی خیلی مهمه، تو کنکور تست تکی هم ازش می‌تونه بیاد و اومده: چه شمارشی، چه غیرشمارشی. از ارکان تشبیه میشه سؤال حرفه‌ای پرسید. کلی مدل تشبیه‌های مختلف هم داریم که تو کتاب درسی توضیح داده نشده و فقط مثالاش دیده میشه (ما بهت حسایی توضیح می‌دیم). از اینا هم میشه کلی سؤال شیک و مجلسی طرح کرد.

برای جمع کردن این همه تشبیه چی کار کنی؟ درسته که تشبیه خیلی زیاد وجود داره، اما یا ۱. الگوهاش تکراریه یا ۲. محتوایش تکراریه: مثلاً شاعرا تا الان بیش از هزار و پونصد بار قد رو به سرو و ابرو رو به کمان تشبیه کردن. این جور مثالا رو از بیتا پیدا کن و به جا کنار هم بنویس (بیتاشو نه! فقط اینکجه چی به چی تشبیه شده): حتی می‌تونن کلاً همه تشبیه‌هایی که می‌بینی رو به جا بنویسی (دم کنکور می‌تونن فرتی مرورشون کنن). به تقسیم‌بندی هم از الگوهای تشبیه برای خودت درست کن: مثلاً ادات‌های تشبیه مختلف را به جا بنویس که حواست باشه. مدل‌های مختلف تشبیه رو هم خلاصه کن (مثلاً تشبیه گسترده ۴ رکنی، ۳ رکنی، تشبیه اضافی، تشبیه اسنادی، تشبیه در کلمه، تشبیه مرجح و...). از نکته‌های درسنامه و البته نکته‌های کادر دار داخل پاسخ تشریحی هم غافل نشو.

تشبیه

تعریف: تشبیه یعنی همانند کردن چیزی به چیز دیگر از نظر مشترک بودن در یک یا چند ویژگی: به عبارت دیگر وقتی کسی یا چیزی را به کسی یا چیزی دیگر مانند کنیم، از تشبیه استفاده کرده‌ایم.

مثال ۱ یار همچون سرو، قد بلندی دارد.

در این مثال شاعر قد یار را مانند سرو دانسته است: چرا که هر دو در ویژگی بلندی مشترک‌اند.

۲ آسمان مانند قیر سیاه شد.

در این مثال شاعر آسمان را مانند قیر دانسته است: چرا که هر دو در ویژگی سیاهی مشترک‌اند.

ارکان تشبیه

تشبیه چهار پایه یا رکن دارد:

— مشبه: رکنی است که می‌خواهیم آن را به چیزی مانند کنیم.

— مشبه‌به: رکنی است که مشبه به آن مانند می‌شود.

— وجه‌شبهه: ویژگی مشترک و دلیل شباهت میان مشبه و مشبه‌به است.

— ادات تشبیه: کلماتی هستند که شباهت را نشان می‌دهند.

مثال ۱ ایام گل چو عمر به رفتن شتاب کرد.

شاعر ایام گل را مانند عمر می‌داند که به شتاب می‌گذرد، پس: «ایام گل: مشبه»، «عمر: مشبه‌به»، «چو: ادات تشبیه» و «به شتاب گذشتن: وجه‌شبهه» است.

۲ شاخه‌های درخت مثل دستان فقیر، خشک و لاغر بود.

شاعر شاخه‌های درخت را مانند دستان فقیر می‌داند که خشک و لاغر است: پس: «شاخه‌های درخت: مشبه»، «دستان فقیر: مشبه‌به»، «مانند: ادات تشبیه» و «خشک و لاغر بودن: وجه‌شبهه» است.

نکته: شاعر ممکن است هر چیزی را به هر چیز دیگری تشبیه کند: پس مشبه و مشبه‌به محدود نیستند. وجه‌شبهه هم ممکن است هر چیزی باشد اما نمونه‌های ادات تشبیه محدودند.

برای تشخیص راحت‌تر تشبیه، نمونه‌های ادات تشبیه را به خاطر بسپار:

نمونه‌های ادات تشبیه

- ادات (حروف اضافه): چو، چون، همچو، همچون، چنان، چونان، مانند، همانند، مثل، مثال، عین، شبه، شبیه، به‌سان، به‌کردار، به‌شکل، به‌صورت، به‌گونه، در حکم
- پسوندهای شباهت: «آسا، ساء، سان، وار، واره، گون، گونه، وش، دیس» در کلماتی مثل برق‌آسا، مهسا، دیوسان، علی‌وار، ماهواره، گلگون، شعرگونه، مهوش، تندیس و...
- قیده‌های گویی، تو گویی، گویا، گوییا، تو گفتی، پنداری، تو پنداری
- فعل‌هایی که از مصدر «مانستن و ماندن» ساخته می‌شوند. (= شبهه بودن)

مثال‌های زیر را ببین:

- اندکی گل به رخ خوب نگارم مانست / صبحدم باد صبا دامن او پر زر کرد
- مشبه: گل / مشبه‌به: رخ نگار / ادات تشبیه: مانست / وجه‌شبه: -
- تو گفتی آسمان دریاست از سبزی و بر رویش / به پرواز اندر آورده است ناگه بچگان، عنقا
- مشبه: آسمان / مشبه‌به: دریا / ادات تشبیه: قید «تو گفتی» / وجه‌شبه: سبز بودن (در گذشته ظاهراً به رنگ آبی، سبز می‌گفته‌اند)
- به‌سان سوسن اگر ده زبان شود حافظ / چو غنچه پیش تواس مهر بر دهان باشد
- مشبه ۱: حافظ / مشبه‌به: سوسن / ادات تشبیه: به‌سان / وجه‌شبه: ده زبان بودن (گل سوسن گلبرگ زیاد دارد)
- مشبه ۲: حافظ / مشبه‌به: غنچه / ادات تشبیه: چو / وجه‌شبه: مهر بر دهان بودن (غنچه دهانش بسته است)
- هر دم به یاد آن لب میگون و چشم مست / از خلوت‌م به خانه خمار می‌کشی
- مشبه: لب / مشبه‌به: می (شراب) / ادات تشبیه: گون / وجه‌شبه: -

نکته: کلمات «چو و چون» فقط در صورتی تشبیه می‌سازند که به معنای «مانند» باشند: پس وجود «چو یا چون» لزوماً به معنای داشتن تشبیه نیست: چرا که این دو می‌توانند حرف ربط (به معنای در صورتی که و وقتی که) یا قید پرسش (به معنای چرا، چگونه و چطور) هم باشند و در این صورت تشبیه‌ی نداریم.

مثال‌های زیر را ببین:

- ✓ به کام تا نرساند مرا لبش چون نای / نصیحت همه عالم به گوش من باد است
- «چون» در اینجا به معنای «مانند» است و ادات تشبیه داریم. (من مانند نای (نی: فلوت) باید به دهان یار برسم...)
- ✓ چو بانگ رعد خروشان که پیچد اندر کوه / جهان پر است ز گلبانگ عاشقانه ما
- «چو» در اینجا به معنای «مانند» است و ادات تشبیه داریم.
- ✗ چون کمان در بازو آرد سرود سیم‌تن / آرزویم می‌کند کاماج باشم تیر را
- «چون» در اینجا به معنای «وقتی که» است و ادات نیست: وقتی که کمان را در بازو بیاورد... (البته این بیت ۳ تشبیه دارد ولی همگی بدون ادات)

★ **حواستون باشه:** برای فهمیدن معنی «چو» یا «چون» کل بیت رو بخونین تا معنی رو درست متوجه بشید.

- ✗ چون است حال بستان ای باد نوبهاری / کز بلبلان برآمد فریاد بی‌قراری
- «چون» در اینجا به معنای «چگونه» است و ادات تشبیه نداریم.

نکته: ۱ اگر مشبه در یک تشبیه، نهاد محذوف باشد، شناسه فعل را به‌عنوان مشبه در نظر می‌گیریم:

عقده‌ای هرگز نکردم باز از کار کسی / در چمن بی‌کار چون دست چنار افتاده‌ام

مشبه: شناسه «ام» در فعل افتاده‌ام / مشبه‌به: دست چنار / ادات تشبیه: چون / وجه‌شبه: بی‌کار بودن

در این بیت مشبه، نهاد محذوف «من» است که بیان نشده: پس باید شناسه «ام» در فعل «افتاده‌ام» را به‌عنوان مشبه در نظر بگیریم.

۲ اگر نهاد در یک جمله محذوف باشد و فعل نیز شناسه نداشته باشد (فعل‌های ماضی سوم شخص مفرد مثل رفت، دید و... یا فعل‌های امر و نهی دوم شخص مفرد مثل برو، ببین و...) ضمیری که به فعل برمی‌گردد را به‌عنوان مشبه در نظر می‌گیریم:

گرت ز دست برآید، چو نخل باش کریم / ورت ز دست نیاید، چو سرو باش آزاد

مشبه ۱: مشبه «تو» محذوف / مشبه‌به: نخل / ادات تشبیه: چو / وجه‌شبه: کریم بودن

مشبه ۲: مشبه «تو» محذوف / مشبه‌به: سرو / ادات تشبیه: چو / وجه‌شبه: آزاد بودن

در این بیت مشبه نهاد محذوف است و فعل هم شناسه ندارد: پس باید ضمیر «تو» که به فعل برمی‌گردد را مشبه در نظر بگیریم.

قرابت معنایی

آیات مهم درس

- ۱ دانا چو طبله عطار است، خاموش و هنرنمای.
معنی: انسان دانا مثل شیشه‌های عطره، ساکت اما کلی هنر دارد. ← «فضیلت سکوت دانایان»
«سعدی»
- ۲ صد هزاران دام و دانه است ای خدا ما چو مرغان حریص بی‌نوا
معنی: در راه ما انسان‌ها، صد هزاران دام و دانه وجود دارد و ما مثل پرنده‌های حریص ممکنه به هوس دانه‌ها، توی دام‌ها بیفتیم.
 ← «دنیا پر از امتحان و فریب است»
«مولوی»
- ۳ این زبان چون سنگ و هم آهن‌وش است و آنچه بجهد از زبان چون آتش است
معنی: زبان آدم، مثل سنگ و آتش، وقتی چیزی از دهنت بپره، مثل سنگیه که پرت شده و مثل آتشی که می‌سوزونه، و دیگه کاری نمیشه کرد.
 ← «خطرناک بودن زبان انسان»
«مولوی»
- ۴ نامت در چشمانم / چون لاله، سرخ / چون نسترن سپید / و مثل سرو، سبز می‌ایستد
معنی: این شعر درباره ایران و پرچم سه رنگ ایرانه. ← «وطن‌دوستی»
«منوچهر آتشی»
- ۵ دست از مس وجود چو مردان ره بشوی تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی
معنی: وجود ما مثل مس کم‌ارزشه، اگه بی‌خیال این وجود بی‌ارزش بشیم (دست از مس وجود بشویم) می‌تونیم عشق رو پیدا کنیم که مثل علم کیمیا، مس وجود ما رو به طلا تبدیل کنه و ارزشمند بشیم. در واقع این بیت ۲ مفهوم مهم دارد ← ۱ ترک وجود خود و رسیدن به عشق ۲ ارزشمند شدن با عشق.
«حافظ»
- ۶ آتش خشم اول در خداوند خشم افتد: پس آنگه زبانه به خصم رسد یا نرسد.
معنی: خشم مثل آتش اول خودش رو می‌سوزونه بعد به دور و بر می‌رسه. ← «آسیب‌رسانی خشم»
«سعدی»
- ۷ گویند روی سرخ تو سعدی که زرد کرد؟ اکسیر عشق بر مسم افتاد و زر شد
معنی: سعدی وقتی عاشق شد، چهره‌اش زرد و بیمار شد، بهش گفتن چی شد که صورتت زرد شد. گفت: قبلاً که سرخ بود مثل مس بی‌ارزش بود، الان که زرد شده مثل طلا شده. عشق مثل اکسیر، اون مس رو به طلا تبدیل کرد. ← «ارزش‌بخشی عشق»
«سعدی»
- ۸ اگر چو مرغ بنالم تو همچو سرو بیالی و گر چو ابر بگیرم تو همچو غنچه بخندی
معنی: عاشق هی رنجورتر و آزرده‌تر میشه و در مقابل، معشوق حالش بهتر میشه. شاعرها بعضی موقعاً همینو میگن، میان میگن هر چی ما مریض‌تر می‌شیم تو انگار حالت بهتر میشه ← «سختی عاشق و بی‌تفاوتی معشوق»
«خواجوی کرمانی»
- ۹ زمین چو سینه سهراب زیر جوشن برگ فرو نشسته در آن نالوک صنوبر و غان
معنی: این بیت ظاهر حماسی دارد، اما «وصف طبیعت». میگه زمین مثل سینه سهراب بود و برگ‌های روی زمین مثل زره (جوشن) روی این سینه بودن، درخت‌های صنوبر و غان هم مثل تیر توی زمین که مثل سینه بود، فرو رفته بودن. ← «وصف باغ در پاییز»
«علی موسوی گرمارودی»
- ۱۰ روز چو شمعی به شب زودرو و سرفراز شب چو چراغی به روز کاسته و نیم‌تاب
معنی: این بیت هم وصف طبیعت. میگه «روز» مثل شمع اول شب، سریع داشت برافروخته میشد اما «شب» مثل شمع که از شب تا صبح روشن بوده دیگه جون و زرقی نداشت و داشت از بین می‌رفت. ← «وصف صبح و طلوع»
«خاقانی»
- ۱۱ مانند پنبه‌دانه که در پنبه تعبیه است اجرام کوه‌هاست نهان در میان برف
معنی: این بیت هم وصف طبیعت. میگه مثل دونه‌های گل پنبه که داخل حجم سفید پنبه پنهان میشن، کل کوه‌ها مثل دونه پنبه بود که داخل حجم زیاد برف پنهان شده بود. ← «وصف حجم زیاد برف»
«کمال‌الدین اسماعیل»
- ۱۲ پیش کمان ابرویش لابه همی‌کنم ولی گوش کشیده است از آن گوش به من نمی‌کند
معنی: در مقابل کمان ابروی یار خیلی التماس و زاری می‌کنم اما اون ابروها مثل کمان کشیده شده است و دیگه داره تیر رو پرتاب می‌کنه و زاری من فایده نداره. ← «ابروی یار، عاشق را می‌کشد و توجهی به زاری او ندارد»
«حافظ»
- ۱۳ گاهی که سنگ حادثه از آسمان رسد اول بلا به مرغ بلندآشیان رسد
معنی: برداشت اول: توی ادبیات رایجه که بگن آدمای حساسی بیشتر از بقیه دچار مشکل و گرفتاری میشن. اینجا هم شاعر میگه، وقتی بلا از آسمون بیاد، اول به آدمایی می‌خوره که مقام بالا دارن، مثل پرنده‌هایی که آشیانه مرتفع دارن. ← «گرفتاری انسان‌های وارسته در دنیا»
 برداشت دوم: شاعر ممکنه منظورش این باشه که هر چی مقام و مال دنیا بیشتر داشته باشی و بالاتر باشی، گرفتاری بیشتری داری. ← «هر که بامش بیش برفش بیشتر»
«کلیف کاشانی»
- ۱۴ مرا کز جام عشقت مست گشتم وصال و هجر یکسان می‌نماید
معنی: بعضی عاشقا میگن حتی وصال هم درد عشق رو دوا نمی‌کنه، فخرالدین عراقی هم همینو میگه؛ میگه درد عشق کاری باهام کرده که وصال و هجران برام یکیه و حتی وصال هم حالو خوب نمی‌کنه البته ممکنه هم منظورش این باشه که در همه شرایطی حال خوبه چون عشق دارم.
 ← «وصال و هجران برای عاشق تفاوتی ندارد»
«فخرالدین عراقی»

۸۰۰. در همهٔ گزینه‌ها به‌جز «تشبیه» به‌کار رفته است.

- (۱) امشب، در این پهنه، مردانی بزرگ و دلیر شهید شده‌اند.
(۲) زورق حیات در مردابی تاریک و بی‌خروش غرق شده بود. (زورق: قایق)
(۳) ستارگان مانند چراغ نیمه‌مردهٔ شبانان، فجایع بشریت را می‌نگریستند. (۴) ماه چون مشعل آسمانی، هرشب از فراز اقیانوس‌ها می‌گذرد.

۸۰۱. در کدام گزینه تعداد تشبیه بیشتر است؟

- (۱) خدایا از تو می‌خواهم که آتش نخوت و غرور به خرمن اعمال من درنیندازی.
(۲) به تو پناه می‌برم از اینکه راه‌جویان را در تیه گمراهی سرگردان سازم. (تیه: بیابان)
(۳) مگذار که خشم، حصار بردباری مرا در هم بشکند و حسد، مناعت فطرت مرا به مذلت کشاند.
(۴) خدایا از حمیت‌های جاهلانه و عصبیت‌های ناهنجار به ذات اقدس تو پناه می‌آورم.

ارکان تشبیه

۸۰۲. در کدام گزینه هر چهار پایهٔ تشبیه ذکر شده است؟

- (۱) ایام گل چو عمر به رفتن شتاب کرد
(۲) تو سرو جویباری، تو لالهٔ بهاری
(۳) چو دریای خون شد همه دشت و راغ
(۴) که نیم کوهم ز صبر و حلم و داد

۸۰۳. در کدام بیت، از آرایهٔ تشبیه استفاده نشده است؟

- (۱) این دهر دونده به یکی مرکب مآند
(۲) بنگر به ستاره که بتازد ز پس دیو
(۳) چون گشت جهان را دگر احوال عیانیش
(۴) گیتیت یکی بندهٔ بدخوست مخوانیش

۸۰۴. در کدام گزینه آرایهٔ تشبیه وجود ندارد؟

- (۱) ای زبان، تو بس زبانی مر مرا
(۲) عشق سیمرغ است کلو را دام نیست
(۳) عالمی را یک سخن ویران کند
(۴) چون تو بیرون آمدی از بند و زندان لباس

۸۰۵. در تمامی گزینه‌ها «وجه‌شبه» محذوف است: به‌جز _____.

- (۱) ایمان و کفر من همه رخسار و زلف توست
(۲) صدفوار گوهرشناسان راز
(۳) منم چون شاخ تشنه در بهاران
(۴) برق با شوقم شراری بیش نیست

۸۰۶. در هر دو بیت کدام گزینه هر چهار رکن تشبیه وجود دارد؟

- (الف) همی رانند باره به کردار باد
(ب) ز تاب آتش سودای عشقش
(ج) خیز و به ناز جلوه ده قامت دلنواز را
(د) خودنمایی کی کند آن کس که واصل شد به دوست

(۱) الف - ب

(۲) الف - د

(۳) ب - ج

(۴) ج - د

۸۰۷. در همهٔ گزینه‌ها به‌جز _____ همهٔ ارکان تشبیه دیده می‌شود.

- (۱) آن که لرزد همچو مرغ نیم‌بسمل، صبح و شام
(۲) از نشاط دل چه می‌پرسی که مانند سپند
(۳) خوشبخت آن که مادر دانا به روز و شب
(۴) وظیفهٔ زن و مرد ای حکیم دانی چیست؟

۸۰۸. در کدام بیت همهٔ ارکان تشبیه ذکر شده است؟

- (۱) زمین از رویشان همچون گلستان
(۲) فارغ دل آن کسی که مانند حباب
(۳) دل رستم از غم پر اندیشه شد
(۴) کنون زشت است حرص از مردم پیر

ساقی به دور بادۀ گلگون شتاب کن
تو یار غمگساری، تو حور دلربایی
جهان چون شب و تیغ‌ها چون چراغ
کوه را چون دررباید تندباد

کز کار نیاساید هرچند دوانیش
چون زر گدازیده که بر قیر چکانیش
زیرا که بگسترده خزان راز نهانیش
زیرا ز تو بدخو بگریزد چو بخوانیش

چون تویی گویا چه گویم من تو را؟
در دو عالم زو نشان و نام نیست
روبهان مرده را شیران کند
سربه‌سر روی زمین گو خار دامن گیر باش

در بند کفر مانده و ایمانم آرزوست
دهان جز به لؤلؤ نکرند باز
تویی همچون هوای ابر و باران
شعله، طفل نی‌سواری بیش نیست

مگر بنگرد طوس و گودرز شاد
به سان دیگ دایم می‌زنم جوش
چون قد خود بلند کن پایهٔ قدر ناز را
چون نماید مه چو گردد متصل با آفتاب

در زمستان، پیکر عریان دهقان است و بس
غیر دود آه حسرت ریشهٔ این دانه نیست
چونان فرشته بر سر او سایه‌گستر است
یکی است کشتی و آن دیگری است کشتیبان

هوا از مویشان چون سنبلستان
هم در سر میخانه سرانداز شود
جهان پیش چشمش چو یک بیشه شد
گنه خود چون بود با موی چون شیر

(سراسری ۱۴۰۲)

۸۱۷. در کدام بیت، واژه‌های قافیه «وجه‌شبه» محسوب می‌شوند؟ < کد پاسخ تصویری: ۰۲۱۱۰۱۷۵ >

- ۱) چشمی دارم چو لعل شیرین همه آب
- ۲) ز خون رنگین بود چون لاله دامانی که من دارم
- ۳) نه به شاخ گل نه بر سرو چمن پیچیده‌ام
- ۴) چون شمع نیمه‌جان به هوای تو سوختم

(خارج ۱۴۰۳)

۸۱۸. در کدام مورد هر دو واژه قافیه، «وجه‌شبه» محسوب می‌شوند؟ < کد پاسخ تصویری: ۰۲۱۱۰۱۷۶ >

- ۱) رهی نغمه آتشین ساز کرد
- ۲) غمش در نهان‌خانه دل نشیند
- ۳) مرا بسود و فروریخت هرچه دندان بود
- ۴) روی تو چون نوبهار جلوه‌گری می‌کند

نکته‌دارتر

۸۱۹. در کدام بیت تعداد تشبیه بیشتر است؟

- ۱) رشته صبرم به مقراض غمت ببریده شد
- ۲) از بهشت رخ تو بی‌خبر است
- ۳) شبی چون شبه روی شسته به قیر
- ۴) آنجا که بحر معنی موج بقا برآرد

(انسانی ۱۴۰۴)

۸۲۰. در کدام بیت هر دو تشبیه بلیغ «اسنادی و اضافی» وجود دارد؟

- ۱) ای در کمند زلفک تو حلقه فریب
- ۲) دیوان حافظی تو و دیوانه تو من
- ۳) من آن شهرم که سیلاب محبت ساخت ویرانم
- ۴) عارض گلگون بنما، دم ز گلستان چه زنی؟

۸۲۱. در همه گزینه‌ها تشبیه بلیغ اسنادی وجود دارد: به جز _____.

- ۱) جهان مار است و زیر او یکی گنجی است پس پنهان
- ۲) خار است به زیر پهلوانم
- ۳) بیا که خانه دل گرچه تنگ و تاریک است
- ۴) هر آدمی‌ای که مهر مهرت

۸۲۲. آرایه تشبیه در کدام بیت بیشتر است؟

- ۱) صد خار بلا از دل دیوانه ما خاست
- ۲) ای سیل اشک خاک وجودم به باد ده
- ۳) سروی است قامت تو از ناز سرکشیده
- ۴) مرغ دل تا دام زلف و دانه خال تو دید

(ریاضی ۱۴۰۳)

۸۲۳. در کدام گروه از بیت‌های زیر «تشبیه بلیغ» یا «رِسا» به کار رفته است؟

- الف) کو دام سر زلفش تا صید کند دل را
 - ب) چنگ در دامان وصلش می‌زنم
 - ج) پروانه صفت سوختم از آتش عشقت
 - د) گفته بودی با تو در خواهیم کشیدن جام وصل
 - ه) در زلف چون کمندش ای دل میبج کمان جا
- ۱) د - ه - ج ۲) الف - ج - د ۳) ب - ج - ه ۴) الف - ب - ه

۸۲۴. ارتباط دو مصراع در کدام گزینه تشبیهی نیست؟

- ۱) آنجا که منم تو هم نگنجی
- ۲) در دل نکنی مقام یعنی
- ۳) با درد تو درد سر نباشد
- ۴) با عشق قرار درنگنجد

اختیارات شاعری (۲): وزنی

مشاوره

بیا این درس رو به دو بخش تقسیم کنیم، یه بخش، تستایی که با راهکارهای نسبتاً ساده حل میشه و بهتره از تقطیع استفاده کنی، حتی اگه می‌تونی، وزنا رو با خوندن پیدا کن. دسته بعدی میشه تستایی که نکته‌دارتره و با روشای تستی و بازاری سخته حل بشن. خوشبختانه تو کنکور علاوه بر دسته دوم، از دسته اول هم سؤال میاد و زیاد هم پیش میاد که ازش سؤال بدن. ما هم تو تستا و درسنامه به این مدل تستا اشاره می‌کنیم. آقا من می‌خوام تستای اختیار رو تو کنکور جواب ندم، چون خیلی سخته! حتی ما می‌گیم که اگه خدای نکرده (توی اسفند و فروردین) به اینجا رسیدی که تستای اختیار کنکور رو نرنی، حداقل این تستای ساده رو بلد باش که اگه تو کنکور اومد، جواب بدی. دسته دوم حرفه‌ای‌تره و نیاز به تسلط روی وزنا داره: پس مجدد یادت باشه که برای حل دسته دوم تستا، باید بری درسای عروض یازدهم و درس ۲ دوازدهم رو مرور کنی و بعدش بیای سراغ این دسته از تستا. (البته بعضی از وزنا هستن که تأثیری تو این اختیارا نداره و فقط اختیار هجای پایانی رو می‌پذیرن، مثل تکرار «فعولن»، «فاعلاتن»، «مفاعیلن»، «مستفعّلن» و وزن دوری «مستفعّلن فعولن». این وزنا هم قابل شما رو نداره، خیلی سخت نیستند که اصلاً تمرین خاصی بخوان). دست آخر هم یه سری تستای ترکیبی وجود داره که کسی توش موفقه که بتونه اختیار درستی رو انتخاب کنه. خیلی وقتا این تستا با بررسی یکی از اختیارا حل میشه یا حداقل دو تا گزینه رد میشه: پس حتماً به روش حلی که برات میاریم توجه کن.

اختیارات وزنی

آموزش و تمرین سمعی

در درس پنجم یاد گرفتیم که شاعر بنا به ضرورت و طبق اختیارات زبانی می‌تواند در تلفظ شعر تغییری ایجاد کند. حالا باید دسته دوم اختیارات یعنی اختیارات وزنی را بررسی کنیم. اختیارات وزنی آن دسته از اختیاراتی هستند که شاعر طبق آن، تغییراتی اندک در وزن شعر ایجاد می‌کند. اختیارات وزنی ۴ نوع هستند:

- ۱ بلند بودن هجای پایانی مصراع
- ۲ آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن
- ۳ ابدال
- ۴ قلب

★ حواستون باشه: این ترتیبی که در بالا اومده، اهمیت زیادی داره. اگه تو تستای ترکیبی اختیارات می‌خوای سریع‌تر به نتیجه برسی، بر اساس این ترتیب، سراغ گزینه‌ها برو: یعنی اول اختیار «بلند بودن هجای پایانی» رو تو همه ابیات بررسی کن، بعد اختیار «آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن» و بعد «ابدال» و آخر از همه «قلب». این‌طوری راحت‌تر می‌تونی بعضی گزینه‌ها رو حذف کنی و بین گزینه‌های باقی‌مونده زودتر به نتیجه برسی.

حالا وقتش رسیده که بریم سراغ تک‌تک این اختیارات:

«اختیار بلند بودن هجای پایانی مصراع»

اصولاً هجای پایانی مصراع‌ها باید بلند (-) باشد، اما گاهی به جای هجای بلند، شاعر از هجای کوتاه (U) یا کشیده (U-) استفاده می‌کند. در این صورت، طبق اختیار باید هجای کوتاه یا کشیده را بلند به حساب بیاوریم.

★ حواستون باشه: برای تشخیص این اختیار باید هجاهای آخر هر دو مصراع رو بررسی کنیم. اگه هر کدام کوتاه یا کشیده بود، اختیار داریم:

- خیال تیغ تو با ما حدیث تشنه و آب است اسیر خویش گرفتی بکش چنان که تو دانی
- «هجای آخر مصراع اول «بست» هجای کشیده است. در نتیجه این هجا را باید بلند در نظر بگیریم، اما مصراع دوم اختیاری ندارد.
- ای گل خوش‌نسیم من بلب‌لب خویش را مسوز کز سر صدق می‌کند شب همه شب دعای تو
- «هجای آخر مصراع اول «سوز» و هجای آخر مصراع دوم (ت) به ترتیب، هجای کشیده (U-) و کوتاه (U) هستند. در نتیجه، هر دو هجا را باید بلند (-) در نظر بگیریم.
- به عمری یک نفس با ما چو بنشینند برخیزند نهال شوق در خاطر چو برخیزند بنشانند
- «هجای آخر مصراع اول «زند» و هجای آخر مصراع دوم «تند» هر دو، هجای کشیده (U-) هستند. در نتیجه هر دو هجا را باید بلند (-) در نظر بگیریم.

۲۵۷۱. مفهوم کدام دو بیت یکسان نیست؟

- (۱) یک تغافل می‌کند سرکوبی صد کوهسار
بر زبان، راست‌روان را نرود حرف خطا
- (۲) تو که مرهم نه‌ای زخم دلم را
چرا خشم بر من گرفتی و بس؟
- (۳) ما گرچه مرد تلخ شنیدن نه‌ایم، لیک
گر هزارم جواب تلخ دهی
- (۴) آزاده را جفای ملک بیش می‌رسد
ور عدل بُدی به کارهای گردون

۲۵۷۲. همه گزینه‌ها به جز با عبارت «جوهر اگر در خلاب افتد همچنان نفیس است و غبار اگر بر فلک رود همان خسیس» ارتباط مفهومی دارد.

«کد پاسخ تصویری: ۷۰۰۰۰۵۸۵»

- جای چشم ابرو نگیرد گر چه او بالاتر است
چنین جوهر و سنگ خارا یکی است
- هر گدایی را نباشد جوهری
قیمت سنگ نیفزاید و زر کم نشود

- (۱) دود اگر بالا نشیند کسر شأن شعله نیست
(۲) اگر نفع کس در نهاد تو نیست
(۳) این سخن سعدی تواند گفت و بس
(۴) سنگ بدجوهر اگر کاسه زرین بشکست

کنکور اردیبهشت ۱۴۰۴ آزمون چهارم

۲۵۷۳. در کدام عبارت بیشترین ویژگی سبک نثر دوره غزنوی و سلجوقی (با توجه به کتاب) به چشم می‌خورد؟ «کد پاسخ تصویری: ۴۱۰۰۶۴۷»

- (۱) کار امارت اگر به دست عاجزی افتد او بر خود درمانده و خلق بر وی.
- (۲) طاهر گفت: جزَاکُمُ اللهُ خیراً، سخن نیکو گفتید و حق بزرگ راعی را به جای آوردید.
- (۳) پیغامبر علیه‌السلام گفت: «اتَّقِ شَرَّ مَنْ أَحْسَنَتْ إِلَيْهِ» و سخن صاحب شرع حق است و آن را وجه.
- (۴) از برکات سخن تو هفتصد دینار به من رسید. این صد دینار حق‌العی توست به طوع خویش به تو بخشیدم.

۲۵۷۴. کدام عبارت از دیدگاه تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی «ایراد» دارد؟ «کد پاسخ تصویری: ۴۱۰۰۶۴۸»

- (۱) سبک شعری وحشی بافقی حد واسط سبک دوره عراقی و سبک هندی است و واقع‌گرایی شاخصه اصلی آن است.
- (۲) رفاه اقتصادی مردم در عصر صفوی و رونق تجارت و کسب‌وکار باعث شد که هر کس به اندازه توان خود به امور فرهنگی بپردازد.
- (۳) در قرن یازدهم به‌سبب آشنایی ایرانیان با اروپاییان مراکز تجمعی مثل قهوه‌خانه‌ها نیز دایر شد و شاعران به مشاعره، مناظره و نقد آثار یکدیگر می‌پرداختند.
- (۴) حکومت صفوی مذهب شیعه را ترویج کرد و به شعر ستایشی و درباری و عاشقانه‌های زمینی توجهی خاص داشت و شاعران سروده‌های خود را با این مضامین همراه می‌کردند.

۲۵۷۵. در کدام بیت کاربرد واژگان کهن را که امروزه به گونه‌ای دیگر به کار گرفته می‌شوند، نمی‌توان یافت؟ «کد پاسخ تصویری: ۴۱۰۰۶۴۹»

- (۱) همراه خود نسیم صبا می‌برد مرا
یا رب چو بوی گل به کجا می‌برد مرا؟
- (۲) زان که آواز تو را در بند کرد
خویشتن مرده پی این بند کرد
- (۳) حرم آل رسول است تو را جای که هیچ
دیو را راه نبوده است در این شهره حریم
- (۴) بنگر، پیوستی آن چه گفت بی‌بوند؟
بنگر، بگسستی آن چه گفت که بگسل؟

۲۵۷۶. هر یک از عبارات زیر کدام شخصیت ادبی را معرفی می‌نماید؟ «کد پاسخ تصویری: ۴۱۰۰۶۵۰»

- از عارفان قرن هفتم که در بیان سلوک دین و تربیت نفس اثری عارفانه به نثری شیوا دارد.
- یکی از چهره‌های علمی و سیاسی عصر ایلخانان که مهم‌ترین کتاب خود را به نثری عالمانه و پخته نوشته است.
- از سرایندگان قرن هشتم که مثنوی معروف خود را به شیوه داستان‌های نظامی سروده است.
- از شاعران خوش ذوق و هم‌عصر با خواجهی کرمانی که نام‌ایات روزگار خود را برنمی‌تافت و تزویر و ریاکاری حاکمان را به تصویر می‌کشید.
- (۱) شاه نعمت‌الله ولی - خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی - سلمان ساوجی - جامی
- (۲) نجم دایه - خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی - سلمان ساوجی - عبید زاکانی
- (۳) جلال‌الدین بلخی - نجم‌الدین رازی - خواجهی کرمانی - حمدالله مستوفی
- (۴) نجم‌الدین رازی - شمس قیس رازی - ابن یمن - عبید زاکانی

۲۵۷۷. کدام ابیات با توجه به ویژگی‌های «ادبی» در یک سبک قرار می‌گیرند؟ «کد پاسخ تصویری: ۴۱۰۰۶۵۱»

- (الف) چون صبر نیست کز تو نظر بر توان گرفت
یک‌باره برمیگیر ز بیچارگان نظر
- (ب) حرف آن حسن به سامان از من مجنون می‌رس
شوکت یزم سلیمان از من مجنون می‌رس
- (ج) ساقیا تا کی ز دوران شرح بدحالی کنیم
شیشه‌ای پر کن که یک ساعت دلی خالی کنیم
- (د) ز آه سرد پروا نیست عشاق بلاکش را
کند بر دود صبر آن کس که می‌افروزد آتش را
- (ه) جست‌وجو از بهر روزی باعث شرمندگی است
زین خجالت آسیا انگشت دارد در دهن

(۴) «ب» - «ج» - «ه»

(۳) «الف» - «د» - «ه»

(۲) «ب» - «د» - «ه»

(۱) «الف» - «ج» - «د»

۲۵۷۸. هر یک از ویژگی‌های زیر، به‌ترتیب، بیانگر کدام سده از تاریخ ادبیات ایران است؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۱۲۰۶۵۲»**

- شاعران تخیلات سراینده‌گان پیشین را در نظر داشتند و نوآوری‌هایی در عرصه تخیل پدید آوردند.
- تجدد و نوگرایی در ابعاد مختلف زندگی ایرانیان به وجود آمد و شعر و نثر فارسی نیز از آن بی‌نصیب نماند.
- در این عصر نوآوری‌ها، اندیشه‌های باستان‌گرا و گاهی گرایش به شعرهای ترجمه‌ای مورد توجه قرار گرفت.
- نثر فارسی، قیدوبندهای نثر مصنوع و فنی را کنار گذاشت و گزارشی و ساده شد.

- (۱) نهم و دهم - چهاردهم - سیزدهم - یازدهم و دوازدهم
(۳) دوازدهم و سیزدهم - چهاردهم - چهاردهم - دوازدهم و سیزدهم
(۴) دوازدهم و سیزدهم - یازدهم و دوازدهم - سیزدهم - یازدهم و دوازدهم

۲۵۷۹. چند عبارت درباره ویژگی‌های ادبیات قرن یازدهم درست است؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۱۱۰۶۵۳»**

- همراهی حکومت صفوی با آموزه‌های سنتی عرفانی
- تبدیل موضوعات و تمثیلات کهن به مضامین تازه
- از بین رفتن مدیحه‌سرایان درباری
- بازنویسی کتب ساده به نثر فنی
- پیدایش مکتب وقوع

- (۱) پنج (۲) چهار (۳) سه (۴) دو

۲۵۸۰. کدام ویژگی‌ها، به سراینده منظومه زیر اختصاص می‌یابد؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۱۲۰۶۵۴»**

- «ما در عصر احتمال به سر می‌بریم / در عصر شک و شاید / از هر طرف که باد بیاید...»
- (۱) شاعر و نویسنده انقلاب که جایگاه خویش را در شعر انقلاب تثبیت کرد. نثر وی ساده، اما عمیق و عاطفی است.
- (۲) از شاعران نواندیش و معروف شعر انقلاب و مجموعه شعر «دری به خانه خورشید» از سروده‌های اوست.
- (۳) معنی‌گریزی از ویژگی‌های شعری اوست و این ویژگی در «خواب ارغوانی» به چشم می‌خورد.
- (۴) از پیشتازان شعر مذهبی قبل از انقلاب است. اشعار سپید او نیز قابل توجه‌اند.

۲۵۸۱. کدام سروده «فاقد» مجاز است؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۱۱۰۶۵۵»**

- (۱) آن مرغ که در ابر سفر می‌کرد / آن بذر که در خاک چمن می‌شد / با هر نفسی مژده دیدار تو می‌آورد
- (۲) دشمنی دل‌ها را با کین خوگر کرد / دست‌ها با دشنه همدستان گشتند / و زمین از بدخواهی به ستوه آمد
- (۳) تا پیکر زمین و زمان شست‌وشو شود / در جویبار نغمه نغمه چکاوکی / از سنگ تا ستاره و از زهره تا زمین
- (۴) و اینک من که بر لب‌های رنگ‌افسوده خاموش / شکفت غنچه‌های خنده‌تان را دوست می‌دارم / چو شیرین خنده‌های باغ

۲۵۸۲. در کدام بیت «تشبیه» کمتری می‌توان یافت؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۱۱۰۶۵۶»**

- (۱) کرده چوگان از کمند زلف مشکافشان خویش
- (۲) عارضش غرق عرق از می ولی با رنگ و بوی
- (۳) در هوای آتش رخسار چون گلنار تو
- (۴) در دل ابن یمین مهر رخ چون ماه تو
- گوی دل‌ها را ز غم در اضطراب انداخته
- بود گویی سیب سرخ اندر گلاب انداخته
- من چو نیلوفر سپر بر روی آب انداخته
- گنج آباد است در کنج خراب انداخته

۲۵۸۳. تعداد استعاره‌های کدام بیت در مقابل آن نادرست آمده است؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۱۱۰۶۵۷»**

- (۱) چو برزد بامدادان خازن چین
- (۲) بدان که بوی تو آورد صبحدم بادم
- (۳) لؤلؤ ز صدف خیزد وین طرفه که هر ساعت
- (۴) دو گل را به دو نرگس خواب‌دار
- به درج گوهرین بر قفل زرین (مصرحه ۳ تا)
- و گرنه از چه سبب دل به باد می‌دام (مکنیه ۲ تا)
- از لعل گهر پوشش لؤلؤی تر انگیزد (مصرحه ۴ تا)
- همی شست تا شد گلان آبدار (مصرحه ۳ تا)

۲۵۸۴. آرایه‌های بیت زیر کدام‌اند؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۰۰۰۶۵۸»**

- «بوی تو چون شنید ز گل عندلیب مست چندان کشید ناله که آواز او گرفت»
- (۱) حس آمیزی - استعاره مصرحه - ایهام تناسب - حسن تعلیل
- (۲) استعاره مکنیه - جناس - کنایه - ایهام تناسب
- (۳) حس آمیزی - مجاز - ایهام - حسن تعلیل
- (۴) استعاره - جناس - ایهام - مجاز

۲۵۸۵. در کدام بیت آرایه «موازنه با مجاز، استعاره، تشبیه و کنایه» همراه شده است؟ **«کد پاسخ تصویری: ۰۴۰۰۰۶۵۹»**

- (۱) هم سلسله بر گردن زان کاکل پیچانم
- (۲) از روی تو کی شد که بر آتش نشستم
- (۳) اگر ایم نرنی آتش خرمن سوزم
- (۴) خسرو ملک جهانم من که در جنت غلامم
- هم غالیه در دامن زان سنبل پرچینم
- وز نور تو کی بود که در نار نبودم
- ور خموشم نکنی شعله عالم گیرم
- خواجۀ آزادگانم من که در بندت اسیرم

تیپ‌شناسی تست‌های ترکیبی آرایه

تو این بخش، قصد داریم چهار تیپ رایجی رو که تو سؤالات ترکیبی آرایه وجود داره، بررسی کنیم و از هر کدوم یه نمونه هم ببینیم تا با آمادگی بیشتر و دید بازتری با تست‌های آرایه مواجه بشیم.

الف) آرایه در گزینه

- در این تیپ سؤالات، یک بیت را در صورت سؤال می‌بینی و در هر گزینه، یک یا چند آرایه.
- یک تا پنج آرایه در هر گزینه قرار داده می‌شود.
- بهترین روش حل تست، رد گزینه است.

نمونه تست:

آرایه‌های بیت «تا با کمان ابرو بنشست در کمینم / در خون خویش بنشاند از تیر دل نشینم»، کدام است؟
 (۱) استعاره، مجاز، تلمیح، ایهام (۲) تشبیه، جناس، کنایه، ایهام (۳) استعاره، اغراق، جناس، پارادوکس (۴) جناس، تشبیه، ایهام تناسب، مجاز
تست را چطور حل کنیم؟
 تشبیه: کمان ابرو (ابرو مانند کمان است) / جناس: کمان و کمین / کنایه: «در خون نشستن» کنایه از کشته شدن / ایهام: دل نشین: ۱. در دل فرو رفته ۲. مطلوب و دوست داشتنی بنابراین گزینه «۲» درست است.

ب) آرایه در سؤال

- در این تیپ سؤالات، چند آرایه را در صورت سؤال می‌بینی و در هر گزینه یک بیت.
- حداقل دو آرایه در صورت سؤال قرار داده می‌شود.
- بهترین روش حل تست، رد گزینه است.

نمونه تست:

۱. در همه ابیات، آرایه‌های «کنایه» و «ایهام»، هر دو، وجود دارند: به جز _____.

(۱) من به بوی توام ای دوست هواخواه بهار	کز نسیمش به دماغم همه بوی تو رسد
(۲) ز حسرت لب شیرین هنوز می‌بینم	که لاله می‌دمد از خون دیده فرهاد
(۳) من همان روز ز فرهاد طمع ببریدم	که عنان دل شیدا به کف شیرین داد
(۴) خیال شهسواری پخت و ناگه شد دل مسکین	خداوند ناگه دارش که بر قلب سواران زد

تست را چطور حل کنیم؟

ایهام: — / کنایه: «طمع بریدن» کنایه از ناامید شدن است. / «عنان به کسی دادن» کنایه از اختیار دادن است.
بررسی سایر گزینه‌ها: ۱. ایهام — بو: ۱. رایحه ۲. آرزو، امید / کنایه — «هواخواه کسی بودن» کنایه از طرفدار کسی بودن است. ۲. ایهام — شیرین: ۱. معشوق فرهاد ۲. نوعی مزه / کنایه — «لاله از خون دمیدن» کنایه از گریستن بسیار است. ۴. ایهام — قلب: ۱. میانه سپاه ۲. دل / کنایه — «خیال پختن» کنایه از آرزوی چیزی را داشتن است. بنابراین گزینه «۳» درست است.

ج) آرایه مقابل گزینه

- در این تیپ سؤالات، در هر گزینه یک بیت می‌بینی و مقابل آن یک یا دو آرایه.
- معمولاً دو آرایه در مقابل هر گزینه قرار داده می‌شود.
- بهترین روش حل تست، رد گزینه است.

نمونه تست:

آرایه‌های مقابل همه ابیات کاملاً درست است: به جز _____.
 (۱) ای رقیب ار نگشایی در دل‌بند به رویم
 (۲) نه من انگشت‌نمایم به هواداری رویت
 (۳) گر تو خواهی که یکی را سخن تلخ بگویی
 (۴) در اندیشه بستم قلم و هم شکستم
 اینقدر بازنمایی که دعا گفت فلانت (ایهام تناسب، حسن تعلیل)
 که تو انگشت‌نمایی و خلایق نگرانت (ایهام، کنایه)
 سخن تلخ نباشد چو برآید به دهانت (اغراق، حسن آمیزی)
 که تو زیباتر از آنی که کنم وصف و بیانت (لف و نشر، استعاره)

تست را چطور حل کنیم؟

حسن تعلیل: — / ایهام تناسب ← بازنمایی: ۱. نشان دهی (معنی درست) ۲. باز کنی (تناسب با در / معنی نادرست)
بررسی سایر گزینه‌ها: ۳ ایهام ← نگران: ۱. مضطرب ۲. نگاه‌کننده / کنایه ← انگشت‌نما بودن، کنایه از مشهور بودن به چیزی است. گزینه ۳ اغراق
 ← شیرینی دهانت آنقدر زیاد است که سخن تلخت را هم شیرین می‌کند. / حس آمیزی ← سخن تلخ گزینه ۴ لف و نشر ← اندیشه و وهم: لف‌ها، وصف و بیان: نشرها / استعاره ← در اندیشه (اضافه استعاری)
 بنابراین گزینه ۱ درست است.

د الفبایی

در این تیپ سؤالات، چند آرایه را در صورت سؤال می‌بینی و چند بیت که به ترتیب الفبا آمده‌اند باید بیت‌ها را بر اساس آرایه‌های مشخص شده، مرتب کنی.
 حداقل سه آرایه و سه بیت در سؤال قرار داده می‌شود.
 بهترین روش حل تست، رد گزینه است.

نمونه تست:

آرایه‌های «اغراق، تشبیه، حس آمیزی، حسن تعلیل، کنایه» به ترتیب، در کدام گزینه آمده است؟
 (الف) توکز سنگین رکابی لنگری، سامان کشتی کن
 (ب) کامت شکرین باد که هر رخنه‌ای از دل
 (ج) ریحان که رخ گلشن از او تازه و تر بود
 (د) شد شوق من به الفت لیلی یکی هزار
 (ه) بوی خوش آهوی تو بر دشت گذر کرد
 (۱) ج، د، الف، ب، ه (۲) د، ه، ب، الف، ج (۳) د، ج، ب، ه، الف (۴) ه، ب، د، ج، الف

تست را چطور حل کنیم؟

اغراق (بیت د): هزاران برابر شدن شوق / تشبیه (بیت ج): «تو» به «ریحان» تشبیه شده و از آن برتر هم دانسته شده است. / حس آمیزی (بیت ب): شکرخند / حسن تعلیل (بیت ه): علت سیاهی گل لاله از ناف آهوی تو بود. / کنایه (بیت الف): «سنگین رکاب» کنایه از غافل است.
 بنابراین گزینه ۳ درست است.

آرایه‌های
جامع

آزمون آرایه‌های ترکیبی (تیپ الف)

۲۶۰۳. در بیت «دامن دوست به دست آر و ز دشمن بگسل / مرد یزدان شو و فارغ گذر از اهرمنان» همه آرایه‌های ادبی کدام گزینه یافت می‌شود؟ (انسانی ۹۰)
 (۱) کنایه - جناس - استعاره - تضاد
 (۲) متناقض‌نما - کنایه - تلمیح - جناس
 (۳) تضاد - جناس - اسلوب معادله - استعاره
 (۴) جناس - استعاره - تشبیه - متناقض‌نما
 ۲۶۰۴. آرایه‌های بیت «از پس که با جان و دلم ای جان و دل آمیختی / چون نکبت از آغوش گل بوی تو خیزد از گلم» کدام‌اند؟ (انسانی ۹۱)
 (۱) استعاره، تشبیه، تشخیص، جناس، مجاز
 (۲) استعاره، مراعات‌نظیر، جناس، ایهام، کنایه
 (۳) تشبیه، کنایه، تشخیص، ایهام، حس آمیزی
 (۴) مراعات‌نظیر، ایهام تناسب، نغمه حروف، تضمین
 ۲۶۰۵. کدام آرایه‌ها در بیت «ذره را تا نبود همت عالی، حافظ / طالب چشمة خورشید درخشان نشود» وجود ندارند؟ (انسانی ۸۸)
 (۱) استعاره و تشبیه (۲) ایهام و تناقض (۳) تشبیه و حسن تعلیل (۴) نغمه حروف و تشخیص
 ۲۶۰۶. در بیت «از جنگ غم خلاص نمآکنم ز دهر / کافغان به نای حلق چوارغن (نوعی ساز) در آورم» کدام آرایه‌های ادبی «تماماً» یافت می‌شود؟ (انسانی ۹۱)
 (۱) استعاره، ایهام، تضاد، مجاز
 (۲) استعاره، ایهام تناسب، حسن تعلیل، مجاز
 (۳) تشخیص، ایهام، تشبیه، کنایه
 (۴) تشخیص، تشبیه، استعاره، ایهام تناسب
 ۲۶۰۷. آرایه‌های بیت «طبع تو سیر آمد از من جای دیگر دل نهاد / من که را جویم که چون تو طبع هر جاییم نیست» کدام است؟ (انسانی ۹۰)
 (۱) تشبیه، مجاز، کنایه، جناس
 (۲) تشخیص، استعاره، تشبیه، حسن تعلیل
 (۳) کنایه، جناس، حسن تعلیل، مراعات‌نظیر
 (۴) تشبیه، استعاره، مجاز، لف و نشر
 ۲۶۰۸. آرایه‌های بیت «دهر سیه کاسه‌ای است ما همه مهمان او / بی‌نمکی تعبیه است در نمک خوان او» کدام است؟ (انسانی ۹۰)
 (۱) کنایه، تشبیه، پارادوکس، استعاره
 (۲) کنایه، ایهام تناسب، تضاد، تشخیص
 (۳) استعاره، کنایه، تضاد، اسلوب معادله
 (۴) تشبیه، پارادوکس، مراعات‌نظیر، ایهام تناسب
 ۲۶۰۹. آرایه‌های بیت زیر، کدام است؟ (انسانی ۸۹)
 «وصل او خواب خوشی بود که می‌دیدم دوش مرغ شب لال شوی، بانگ تو بیدارم کرد»
 (۱) ایهام، تشخیص، حسن تعلیل (۲) استعاره، حسن تعلیل، تضاد (۳) تضاد، تشخیص، مراعات‌نظیر (۴) کنایه، استعاره، ایهام

پایه یازدهم درس سوم

۷۹۰. تشبیهی که فقط دورکن اصلی «مشبه» و «مشبّه‌به» دارد، «فشرده» است و چنانچه هر چهار رکن و یا سه رکن داشته باشد، «تشبیه گسترده» نامیده می‌شود.

۷۹۱. باغ طبع: طبع شاعر مانند باغ است. «حاصل دوستی» و «فروزش صاعقه» عادی هستند و آرایه‌ای ندارند. «دست آسمان» اضافه استعاری است. (آسمان مثل انسانی فرض شده که دست دارد).

۷۹۲. «غم دل»، «دست شکوه» و «دوش ناله» تشبیه نیستند؛ اما در گزینه «۴» (بار غم)، «غم» به «بار» تشبیه شده است.

۷۹۳. «زانوی تعب» اضافه تشبیهی نیست؛ چرا که نمی‌توانیم بگوییم «تعب مانند زانو است» یا برعکس.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱. الماس آب دیده ← «آب دیده» به «الماس» ۳. سراج دل ← «دل» به «سراج» ۴. گوی نیکی ← «نیکی» به «گوی»

۷۹۴. گزینه اول «اضافه استعاری» (زندگی انسانی فرض شده که روح دارد). و گزینه‌های دیگر «اضافه تشبیهی» هستند. «خواری» به «جامه»، «اندوه» به «جرعه» و «باد» به «تیر» تشبیه شده است.

۷۹۵. در این گزینه تمام ترکیبها «اضافه تشبیهی» هستند که طی آن کلمه‌های دوم (مضاف‌الیه) به کلمه اول (مضاف) تشبیه شده‌اند. (نبت مانند پند است)، (مکاشفت مانند بحر است)، (زمین مانند مهد است) و (مژگان مانند تیر است).

۷۹۶. در این ترکیبات مشبّه‌به حضور ندارد؛ بلکه یکی از وابسته‌های آن آمده است. ریشه چهل: چهل مانند درختی است که ریشه دارد. / پر خیال: خیال مانند پرندهای است که پرواز می‌کند. / پای افکار: افکار مانند انسانی است که پا دارد. به این نوع ترکیبات، اضافه استعاری می‌گوییم؛ چون به جای مشبّه‌به عضو یا ویژگی از آن عاریه (امانت) آورده شده است.

۷۹۷. دود آه: آه مانند دود است. / بذر محبت: محبت مانند بذر است. / شراب وصل: وصل مانند شراب مست‌کننده است. / سیل حوادث: حوادث مانند سیلی ویرانگر است. / محراب ابرو: ابروی یار چون محراب قوسی شکل است. / تیر نگاه: نگاه یار چون تیری اثر می‌کند. / ناوک مژگان: مژگان یار چون ناوک (تیر آهنین) اثرگذار است. سایر ترکیبات اضافه استعاری هستند.

۷۹۸. در این بیت یک ترکیب اضافی وجود دارد که بر اساس تشبیه شکل گرفته است و اصطلاحاً به آن «اضافه تشبیهی» یا «تشبیه فشرده» می‌گوییم. پیرزن عشوهر دهر: دهر (روزگار) مانند پیرزنی عشوهر گر است. عبارت «این عروسی است» هم تشبیه دارد؛ اما اضافه تشبیهی نیست. (این دهر مانند عروسی است که).

۷۹۹. **بررسی گزینه‌ها:** ۱. قهوه‌خانه گرم و روشن بود، همچون شرم. ۲. شیعه چند اسب بی‌شکیب، سکوت شب را در هم می‌شکست. اصلاً تشبیه ندارد. ۳. سوسوی چند مشعل، پرده سیاه شب را می‌درید. (شب مانند پرده سیاه است). ۴. چاه چو نان ژرفی و پهنانش، بی‌شرمیش ناباور (چاهی که ژرفایش مانند بی‌شرمیش، ناباورانه بود).

۸۰۰. **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۲. یک اضافه تشبیهی به کار رفته است: «زورق حیات» حیات مانند زورق است (زورق: قایق) ۳. ستارگان مانند چراغ نیم‌مرده شبانان هستند. ۴. ماه چون مشعل آسمانی است.

۸۰۱. **بررسی گزینه‌ها:** ۱. «آتش نخوت و آتش غرور» و «خرمن اعمال» اضافه تشبیهی هستند؛ ۳ تشبیه ۲ «تیه گمراهی» اضافه تشبیهی است، «گمراهی مانند تیه است». (تیه: بیابان). ۱ تشبیه ۳ «حصار بردباری» اضافه تشبیهی است، بردباری مانند حصار است. ۱ تشبیه ۴ تشبیهی وجود ندارد.

۸۰۲. ایام گل چو عمر به رفتن شتاب کرد.

مشبه ادات مشبّه وجه‌مشبه

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲. «تو» به عنوان «مشبه» به سه چیز تشبیه شده است: ۱. تو (مانند) سرو جویبار هستی ۲. تو (مانند) لاله بهار هستی ۳. تو (مانند) حور دلربا هستی. ۳ دشت و راغ (صحرا) چو دریای خون شد، جهان چون شب، تیغ‌ها چون چراغ، سه‌تا تشبیه که وجه‌مشبه ندارند. ۴. در این گزینه که مولوی از زبان

۷۸۰. اولاً هر دو قسمت جای خالی معادل هم هستند؛ ثانیاً آن را با مصراع اول یا ریم شعر مقایسه می‌کنیم.

هم	ع	ا	ر	ق	ن	ع	ا	ش	د	ن	د	ح	ل	م	س	ک
گر	ع	ا	ر	ق	ن	ع	ا	ش	د	ن	د	ح	ل	م	س	ک
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ن ع ا ش ق: - - - - - / - - - - - / - - - - - / - - - - -

ل م س ک: - - - - - / - - - - - / - - - - - / - - - - -

۷۸۱. وزن بیت گزینه «۴» از سه پایه آوایی ۴ هجایی و یک پایه آوایی ۳ هجایی است: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱. مفاعیلن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن ۲. مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن ۳. مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

۷۸۲. **کد پاسخ تصویری** ۱۱۰۲۰۱۶۴. گزینه «۲» را باید ۴ تا و ۳ تا جدا کنیم: - - - - - / - - - - - / - - - - - / - - - - -

ابیات سایر گزینه‌ها ۴ تا جدا می‌شوند.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱. - - - - - / - - - - - / - - - - - / - - - - -

۳. - - - - - / - - - - - / - - - - - / - - - - -

۴. - - - - - / - - - - - / - - - - - / - - - - -

۷۸۳. **کد پاسخ تصویری** ۱۱۰۲۰۱۶۵. پایه‌های آوایی این بیت را هم می‌توان ۳ تا ۴ تا و هم ۴ تا ۳ تا جدا کرد؛ اما در این تست ۴ تا جدا شده است.

گر	د	س	ت	ر	ی	ز	ر	د	ر	ق	ش	ن
هر	چ	ن	ث	ر	ا	ل	ی	ن	ب	و	ج	ن
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

۷۸۴. **مفهوم صورت سؤال:** باد نوری دل را زنده می‌کند.

مفهوم بیت گزینه «۲»: دل مرده از باد صبا زنده نمی‌شود (استفهام انکاری است).

بررسی سایر ابیات: ۱. باد بهاری جان را تازه می‌کند. ۳. باد سحری دل را زنده می‌کند. ۴. باد سحری بوی یار می‌دهد.

۷۸۵. **مفهوم مشترک:** درخواست عشق و درخواست کلام تأثیرگذار از خداوند (در بیت «۲» نفاذ هم‌خانواده با نفوذ و به معنای تأثیر است).

بررسی سایر ابیات: ۱. طلب راهنمایی خداوند ۳. حاضر بودن خداوند و غایب بودن مردم ۴. عدم غفلت از دشمن

۷۸۶. **کد پاسخ تصویری** ۱۱۰۲۰۱۶۶. **مفهوم مشترک:** عاشقان خودشان نمی‌خواهند از بند معشوق فرار کنند.

بررسی سایر ابیات: ۱. فرار از بند عجیب است و مردن در بند عجیب نیست. ۲. برای گرفتار کردن عاشقان بند لازم نیست، آن‌ها با بوی یار گرفتار می‌شوند. ۴. عاشقان نمی‌توانند از بند یار خلاص شوند.

۷۸۷. **کد پاسخ تصویری** ۱۱۰۲۰۱۶۷. **مفهوم مشترک:** گدایی و فقر بالاتر از سلطنت و دولت است.

مفهوم بیت گزینه «۳»: عنایت معشوق به عاشق

۷۸۸. **مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها:** غیرعاشق حال عاشق را درک نمی‌کند و نباید با او درباره سستی عشق صحبت کرد.

۷۸۹. **کد پاسخ تصویری** ۰۳۱۰۱۶۸. **بررسی ابیات:** الف ای یار به ما نگاه کن، نگاه تو مرهم است و در عین حال ما را مجروح رها کرده‌ای. ب دیدن یاران، برای اهل دل، مرهم زخم‌هاست. (طراح احتمالاً فکر کرده است که اهل دل زخم می‌زنند و دیدار خودشان مرهم است) ج دل مجروح عشق درمانی ندارد، نه می‌تواند بایستد نه می‌تواند فرار کند. د زخمی که یار بزند خوب است چون خود یار بر آن مرهم می‌گذارد. ه یار دل ما را زخمی کرده است و خودش نیز مرهم زخم است.

۸۱۷. ۱ **کد پاسخ تصویری** ۰۲۱۰۱۷۵ کلمات قافیه «آب - خواب» هستند.

تشبیه بیت را که بررسی کنیم می‌بینیم کلمات قافیه وجه‌شبه هستند: مصراع اول: چشم من مانند لعل شیرین همه آب است (پَر آب است).

مصراع دوم: بخت من مانند چشم خسرو خواب است.

۸۱۸. ۴ **کد پاسخ تصویری** ۰۲۱۰۱۷۶ واژگان قافیه در بیت گزینۀ «۴»

«جلوه‌گری» و «پرده‌داری» است و هر دو وجه‌شبه هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ واژگان قافیه: ساز - نغمه‌پرداز (تنها نغمه‌پرداز،

وجه‌شبه است). ۲ واژگان قافیه: دل - محمل (هیچ کدام وجه‌شبه نیستند).

۳ واژگان قافیه: دندان - تابان (هیچ کدام وجه‌شبه نیستند).

۸۱۹. ۱ رشته صبر، مقراض: (قیچی) غم، آتش مهر: اضافه‌های تشبیهی /

چو شمع: تشبیه گسترده (۳ تشبیه)

بررسی گزینه‌ها: ۱ سه تشبیه موجود است. ۲ بهشت رخ: چهره یار مانند

بهشت زیباست. ۳ شب به شب (نوعی سنگ تیره) تشبیه شده است. ۴ دو

تشبیه وجود دارد: بحر معنی (دریای معنی) - موج بقا

۸۲۰. ۳ تشبیه بلیغ اسنادی: من آن شهرم: من مثل آن شهر هستم / تو آن

گنجی: تو مثل آن گنج هستی. تشبیه بلیغ اضافی: سیلاب محبت (محبت مانند

سیلاب است). - ویرانه دل **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ چهار تشبیه بلیغ اضافی

وجود دارد. ۲ تنها یک تشبیه اسنادی هست (تو دیوان حافظی). ۴ عارض

گلگون و سنبلی مشکین تشبیه هستند که ادات دارند (گون - ین).

۸۲۱. ۳ در بیت گزینۀ «۳» خانه دل تشبیه اضافی است و «تنگ و تاریک است»:

نسبت دادن صفت است که تشبیه نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ جهان مار است: تشبیه اسنادی ۲ خوابگاه سنجاب

(جای نرم) برای من مثل خار است. شاعر می‌گوید بدون یار هر جای گرم و

نرم برایم مثل خارستان آزاردهنده است. ۴ هر آدمی مثل سنگ خارا است.

۸۲۲. ۴ مرغ دل، دام زلف، دانه خال، طایر اندیشه و دام هوس. پنج تشبیه

بلیغ اضافی در بیت است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ خار بلا و گل چهره، دو تشبیه بلیغ دارد. ۲ سیل اشک،

خاک وجود و غبار من، سه تشبیه بلیغ اضافی دارد. ۳ قامت تو مانند سرو است

و عارض تو مانند ماه است، دو تشبیه گسترده دارد که ادات آن ذکر نشده است.

۸۲۳. ۲ **بررسی سایر ابیات:** ۱ دام سر زلف (سر زلف مانند دام است)

ج آتش عشق (عشق چون آتش سوزنده است) د جام وصل (وصل چون جام

شراب است) و شمشیر جفا (جفا: ستم) مثل شمشیر است.

توجه: در بیت «ب»، «دامان وصل» اضافه استعاره است.

۸۲۴. ۴ در این بیت تشبیهی وجود ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ من و تو مثل روز و شب هستیم که با هم جمع

نمی‌شوند. ۲ من و تو مثل قلب (طلای قلبی) و عیار هستیم که با هم جمع

نمی‌شوند. ۳ درد یار و دردسر مثل تقابل شراب و خمار است.

۸۲۵. ۴ **کد پاسخ تصویری** ۱۱۰۳۰۱۷۷ لاله‌زار عمر: عمر چون لاله‌زار

است / گل رویت: روی تو چون گل است / بهار عمر: عمر چون بهار است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ نوش: (عسل) وصال و زنبور سخن، ۲ تشبیه بلیغ

به کار رفته است. ۳ طوطی جان و قفس کام، ۴ تشبیه بلیغ به کار رفته است.

۳ تشبیه بلیغ ندارد. پروانه وصل، اضافه تشبیهی نیست. پروانه جواز، اجاز.

۸۲۶. ۴ **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ «خانه دل» اضافه تشبیهی است که «دل»

را مانند «خانه» می‌داند. ۲ «شمع رخ» اضافه تشبیهی است که «رخ» را مانند «شمع»

می‌داند. ۳ چشم شبه رنگ یعنی چشمی که رنگش مانند شب، سیاه است.

۸۲۷. ۲ آتش دل در این بیت (و غالباً در ابیات دیگر) تشبیه نیست: زیرا

آتشی (عشق) در دل موجود است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ چشم میگون (چشم یار مانند می، مست کننده

است). ۳ لب به شکر تشبیه شده است. ۴ شطرنج وفا اضافه تشبیهی است.

۸۲۸. ۱ **بررسی گزینه‌ها:** ۱ تیره شب بخت - صبح رخ: ۲ تشبیه

درخت مانند حضرت آدم بی لباس شد (در هنگام خروج از بهشت). ۱ تشبیه

۳ دودهای حلقه حلقه مانند خطوط مکتوب هستند: ۱ تشبیه مرکب

۴ نرگس در لاله‌ستان مانند شراب زرد در ظرف گوهردار: ۱ تشبیه مرکب

نکته: وقتی یک مجموعه به یک مجموعه تشبیه می‌شود، اجزای

مجموعه را جدا نمی‌کنیم و یک تشبیه مرکب به حساب می‌آوریم.

۸۲۹. ۱ اسنادی: زلف او سلسله ابر گشت / گوی گریبان او قرص خورشید

گشت اضافی: گوی گریبان

بررسی سایر گزینه‌ها: در سایر ابیات فقط تشبیه اضافی وجود دارد.

۲ تیرباران غم - طوفان غم ۳ بازار وصل ۴ دُر دُر دُر (دُر مانند شراب تلخ

نه نشین شده است).

۸۳۰. ۴ «چو» در این بیت ادات تشبیه نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ لب شیرین یار مانند حلوا و شکر است بلکه از آن‌ها

شیرین تر است. ۲ چهره یار مانند گل است بلکه از آن زیباتر است و این باعث

خجالت گل می‌شود. ۳ زلف به شب تاریک تشبیه شده است.

۸۳۱. ۲ گسترده: من همچون نفس بی‌خانه هستم / بلیغ اضافی: آتش عشق /

بلیغ غیراضافی: «شمعی» و «من پروانه‌ام» **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ بلیغ اضافی:

خورشید فیض / بلیغ غیراضافی: جوهر لعل ناب گردد. ۳ گسترده: تو چون ابر

هر دقیقه به یک لباس درآیی / بلیغ غیراضافی: من آسمان تو بودم ۴ گسترده:

تو همچو سحاب بر روی هوا قدم می‌زنی / بلیغ اضافی: دریای رحمت

۸۳۲. ۳ **کد پاسخ تصویری** ۱۱۰۴۰۱۷۸ **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ لب و

چشم به شکر و بادام تشبیه شده است. ۲ زلف به کمند و دام تشبیه شده

است. ۴ عارض و زلف به صبح و شام تشبیه شده است.

نکته: این گونه تشبیه‌ها را باید از ارتباط کلمات و وجود وجه‌شبه میان

کلمات متوجه شد: مثل دو سؤال قبلی.

۸۳۳. ۳ **کد پاسخ تصویری** ۱۱۰۴۰۱۷۹ در همه ابیات تشبیه وجود

دارد: اما در بیت ۳ در مورد مشبه (او) می‌گوید که مانند یوسف زیباست بلکه از

او زیباتر است و صد نفر مانند یوسف رکابدار او هستند.

۸۳۴. ۱ تشبیه این بیت گسترده است: من مانند شهاب از بلبل‌ها گرد برمی‌آورم.

بررسی سایر گزینه‌ها: تشبیه سایر ابیات بلیغ است: ۲ سکه رخ - سکه رخ به

زر (در زردی) ۳ زنگار تجاهل - آینه دل - زنگ تهمت ۴ رخ به زر (زر رخ) -

اشک به سیم (سیم اشک) - گنج غم

نکته: غالباً وقتی تشبیه اضافی می‌آید، دیگر لازم نیست دنبال وجه‌شبه

باشیم و می‌توانیم فوراً آن را بلیغ به حساب بیاوریم: البته این قضیه حتمی نیست.

۸۳۵. ۱ «دانه دل و آسیای چرخ» اضافه تشبیهی هستند.

نکته: شاعر در مصراع دوم تمثیلی آورده است که بر مبنای تشبیه است، یعنی

مصراع اول به مصراع دوم تشبیه شده است. به این تشبیه «تمثیل» می‌گویند:

دانه دل در آسیای چرخ خُرد نمی‌شود **مانند اینکه** گوهر (مروارید) از

گردش سیلاب‌ها خُرد نمی‌شود.

۸۳۶. ۳ در این منظومه پنج تشبیه وجود دارد: «هر لفظ مانند فریادی است»، «هر

شعر مانند دریایی است»، «شراب خون»، «دانه لفظ»، «این (اشک) مانند کاسه خون است».

۸۳۷. ۳ در این بیت هیچ گونه تشبیهی به کار نرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ شاعر، عذار: (چهره) معشوق را، در قالب تشبیه پنهان،

به «ماه» تشبیه کرده و از نظر زیبایی، بر آن ترجیح داده است. ۲ شاعر، معشوق را

در قالب تشبیه پنهان، به «خورشید» تشبیه کرده و به دلیل برخورداری از زیبایی‌ها

و جذابیت‌هایی چون خال و خط و زلف و دهان زیبا، بر آن ترجیح داده است.

۴ تشبیه گسترده: گرهش چون خال باز نگردد. (مشبه: گره / مشبه: خال / ادات

تشبیه: چون / وجه‌شبه: باز نگردد)

۲۰۲۶. ۲

گر	ز	در	یا	د	س	قط	ر	پ	ی	را	کن	د	چ	باک
-	U	-	-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	U	U
یا	ز	چن	جم	ع	ش	ود	رو	سو	ی	در	یا	دا	ز	د
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-

نکته: این نکته خیلی مسخره و به دور از ادب است اما معمولاً پاسخ این مدل تست‌ها «قلب» است: زیرا ابیاتی که قلب داشته باشند خیلی محدود و کم هستند.

۲۰۲۷. ۱ تقطیع بیت چنین است:

ع	ا	ب	دان	رو	ی	سو	ی	ق	ب	ل	ی	ا	س	لا	م	ک	ند
-	U	-	-	U	U	-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	U	U
ع	ا	ر	قان	را	ن	ب	ود	ق	ب	ل	ی	جان	جز	کو	یت	-	-
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-

بررسی اختیارات شاعری: ۱. بلند شمردن هجای پایانی مصراع اول (وزنی)
۲. ابدال: آوردن هجای بلند جای دو هجای کوتاه کنار هم در رکن آخر مصراع دوم (وزنی)
۳. آوردن «فاعلاتن» به جای «فعلاتن» در رکن اول هر دو مصراع
۴. کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند (سو) در هجای ششم مصراع اول ۵. بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه (ی) در هجای هفتم مصراع اول

۲۰۲۸. ۱ **کد پاسخ تصویری** ۱۷۰۸۰۴۴۸ در این تست برای حذف گزینه از ساده‌ترین اختیار وزنی (بلند در نظر گرفتن هجای پایانی) مصراع آغاز می‌کنیم که در آن فقط کافی است هجای آخر مصراع بررسی شود که با همین اختیار هر سه گزینه حذف می‌شوند!

بررسی اختیارات وزنی گزینه‌ها: ۱ اختیار وزنی ندارد. ۲ بلند بودن هجای پایانی مصراع دوم، ابدال (آوردن «-» به جای «U» -) در رکن آخر مصراع دوم ۳ بلند بودن هجای پایانی در پایان هر دو مصراع ۴ بلند بودن هجای پایانی در پایان هر دو مصراع، ابدال در رکن آخر مصراع اول.

۲۰۲۹. ۲ **بررسی اختیارات شاعری سایر گزینه‌ها:** ۱ بلند بودن هجای پایانی ۳ بلند بودن هجای پایانی ۴ آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن در رکن اول، ابدال («فعَلَن» جای «فَعْلَن»)

۲۰۳۰. ۴ **کد پاسخ تصویری** ۱۷۰۸۰۴۴۹ در این مدل تست‌ها حتماً اول به سراغ ساده‌ترین اختیار یعنی «هجای پایانی» برو. فقط گزینه «۳» و «۴» این اختیار را دارد. حالا باز هم سراغ ساده‌ترین اختیار زبانی یعنی «حذف همزه» برو که آن هم در بیت ۴ دیده می‌شود.

۲۰۳۱. ۳ برای حل این سؤال کافی بوده هجای پایان مصراع‌ها توجه کنیم که همه به جز گزینه «۳» اختیار دارند.

بررسی اختیارات شاعری سایر گزینه‌ها: ۱ بلند شمردن هجای پایانی ۲ بلند شمردن هجای پایانی، حذف همزه، کوتاه به بلند «غم» ۴ بلند شمردن هجای پایانی، حذف همزه

۲۰۳۲. ۲ برای بالا رفتن سرعت بهتر است از ساده‌ترین اختیارات وزنی و زبانی شروع کنیم. وزنی: «بلند در نظر گرفتن هجای پایانی» با یک نگاه به هجای پایان مصراع‌ها مشخص می‌شود که همه به جز گزینه «۴» این اختیار را دارند. زبانی: «حذف همزه» با خوانش درست بیت‌های «۱» تا «۳» متوجه می‌شویم که در گزینه «۲» عبارت «بودم افتاده» حذف همزه دارد. جواب پیدا شد!

۲۰۲۰. ۳ با یک نگاه به پایان ابیات متوجه می‌شویم که هر چهار بیت از یک شعر است و مصراع دوم همه ابیات با توجه به قافیه و ردیف با دو هجای بلند به پایان رسیده‌اند و احتمالاً ابدال دارند (مم نیست). حال کافی است به پایان مصراع‌های اول دقت کنیم تا ببینیم کدام مصراع با دو هجای بلند تمام شده:

۱ ش ن بود: U-U - ن گ نذ: U-U - بو دَن: - - (ابدال) ۴ بِرَوم: U-U -

۲۰۲۱. ۳ وزن تمامی ابیات «فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعَلَن» است و در ابتدای تمام مصراع‌ها «فاعلاتن» به جای «فعلاتن» آمده است. در گزینه «۳» در هجای سیزدهم مصراع اول ابدال وجود دارد. (فعَلَن)

۲۰۲۲. ۳ **کد پاسخ تصویری** ۱۷۰۸۰۴۴۷ در بیت قلب وجود ندارد و امکان آن نیز وجود ندارد، زیرا وزن شعر «فاعلاتن مفاعِلن فعَلَن» است. قلب در رکن‌های «مفعَلَن» و «مفاعِلَن» رخ می‌دهد. سایر اختیارات مشهود است.

مُش	ث	ری	را	ب	ها	ی	رو	ی	ث	نیست
-	U	-	-	U	-	U	-	U	U	U
مَن	پ	دین	مَف	ل	سی	غ	ری	دا	رت	-
-	U	-	-	U	-	U	-	-	-	-

۲۰۲۳. ۴ در شعری که بر وزن فعلاتن یا فاعلاتن آمده است قلب وجود ندارد. قلب در رکن‌های «مفعَلَن» و «مفاعِلَن» روی می‌دهد.

م	ن	مان	شا	ع	ر	سا	ج	ک	پ	آف	سو	ن	س	خَن
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
آز	ن	ی	کل	ک	ه	م	قن	د	ش	گر	می	یا	زم	-
-	U	-	U	U	-	U	-	U	U	-	-	U	U	-

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ بلند تلفظ کردن در هجای «سوم»، «هفتم» مصراع دوم ۲ ابدال در رکن پایانی مصراع دوم (به جای «U» -، «-» - آورده است) ۳ آوردن «فاعلاتن» به جای «فعلاتن» در ابتدای مصراع اول و دوم.

۲۰۲۴. ۲

د	ل	ع	ا	شق	چ	غ	مز	سو	ز	ش	دو	ران	دا	زد
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
کش	تی	ی	ئو	ح	چ	آن	دی	ش	ی	طو	قان	دا	زد	-
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-

۱ آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن در رکن اول مصراع دوم ۲ کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند در هجای دوم و بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه در هجای سوم مصراع دوم ۳ ابدال در رکن آخر هر دو مصراع صورت گرفته است: زیرا وزن شعر در اصل «فاعلاتن فعلاتن فعَلَن» است ولی اینجا در هر دو مصراع فعلَن (-) آمده است. قلب در رکن‌های مفعَلَن و مفاعِلَن رخ می‌دهد: پس در چنین وزن‌هایی بی‌شک قلب کاربرد ندارد.

۲۰۲۵. ۳

ش	ب	تا	زس	ث	ز	ه	وا	دی	ی	ای	من	در	یش	-
-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-
ا	ث	ش	طو	ر	ک	جا	مو	ع	د	دی	دا	ر	ک	جاست
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-

نکته: هر چند تکراری ولی مهم است: قلب تنها در ارکان «مفعَلَن»، «مفاعِلَن» رخ می‌دهد. وقتی وزن بیت فاعلاتن یا فعلاتن است، قلبی در کار نخواهد بود.